

Nr 290.

Av herrar **Sandegård** och **Norling**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till kommunala flickskolor m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 116 upptager departementschefen sid 68—70 till behandling frågan om lärarpersonalens tjänstgöringsskyldighet vid de föreslagna kommunala flickskolorna. Mot den avvägning av manlig och kvinnlig rektors tjänstgöring inbördes och i förhållande till motsvarande befattningar vid de kommunala mellanskolorna eller av ämneslärarnes med full tjänstgöring i förhållande till motsvarande lärare vid statsläroverk och kommunala mellanskolor, synes intet vara att erinra. Däremot synes i detta sammanhang kunna och böra upptagas till övervägande, huruvida det propo- nerade antal timmar, som skall utgöra maximum per vecka för s. k. full tjänst- göring, i och för sig bör anses tillfredsställande avvägt. Det förtjänar uppmärk- sammas, att det antal verkliga timmar, d. v. s. 60-minuters, som här likaväl som vid statsläroverk och kommunala mellanskolor uttagas, alltjämt kommer att utgöra allenast tre fjärdedelar av det angivna, eftersom med timme här för- stås en 45-minuterslektion. En ämneslärare med full tjänstgöring tjänstgör alltså på skolorummet icke högst 28 utan högst 21 timmar i veckan under i regel 38 veckor om året. Saken har påtalats i ett yttrande till skolöver- styrelsens betänkande I—V av undervisningsrådet Fredriksson, som därvid anført bland annat följande:

»Frågan om lektionernas längd torde emellertid böra ses även ur andra synpunkter än de pedagogiska och hygieniska synpunkter, som varit väg- ledande för kommissionens förslag. Man kan icke undgå att finna, huru- som *timbegreppet* håller på att förvanskas. Kommissionen själv tyckes icke hava lagt märke till detta, då den omväxlande använder uttrycken lektion, lektionstimme och timme såsom fullt identiska (sid. 221, 276—277, 465, 472). Detta skulle möjligen kunna försvaras, om lektionstimmen och den i regel efterföljande rasten tillsammans utgjorde 60 minuter. Så har också tidigare varit fallet, men så småningom har lektionstimmen förkortats, så att den jämte rasten kommit att omfatta sammanlagt endast 55 eller 50 och nu senast efter kommissionens förslag så litet som 45 minuter. Oegent- ligheten att kalla 40- eller 45-minuterslektioner för timmar kunde synas ringa, om den icke, oavsett begreppsförvanskningen, hade en mycket stor

praktisk ekonomisk betydelse. Det torde nämligen förhålla sig så, att då avlöningen, såsom händelsen är i åtskilliga fall, utgår i form av timarvoden, dessa beräknats så som för verkliga 60-minuterstimmar. — — — Förhållandet blir naturligtvis detsamma, då avlöningen utgår för år, exempelvis ifråga om lektor, vilkens tjänstgöringsskyldighet utgör högst 22 veckotimmar, men i själva verket skulle komma att bli högst endast omkring 16 eller 17. Då två eller flera övningslektioner följa på varandra, blir missförhållandet än mera påtagligt, om rasterna utelämnas. Man kan med skäl fråga, hur det skulle gå, om man började att på andra områden i statens tjänst eller eljest beräkna avlöning för 7 timmar vid en tjänstgöring av endast $5\frac{1}{2}$. I stället föreskrives för befattningshavare vid statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila förvaltningen, att arbetstiden å tjänsterummet varje söckendag skall utgöra sju timmar och att i arbetstiden icke må inräknas måltidsrast. Det bör naturligtvis ej bortses från, att lärarna ofta hava ett drygt arbete utanför lektionstiden med förberedelser och rättandet av lärjungarnas skrivingar, men liknande extragöromål förekomma även för många befattningshavare av nyss angivna slag. Vid en jämförelse med lärarna torde även böra beaktas, att dessas tjänstgöring icke sträcker sig över hela året utan är begränsad till endast omkring $\frac{2}{3}$ eller $\frac{3}{4}$ därav, medan semestern för statens befattningshavare är begränsad till väsentligt kortare tid, högst 45 dagar i bästa fall.»

Vad angår påståendet, att skolarbetet genom sin art och anordning givetvis kan göra en arbetsvecka på allenast 28 timmar nog så ansträngande och nervfrestande för en lärare, må i alla fall bemärkas, att motsvarande arbetsvecka för våra barn även i deras ömtåligaste ålder sällan understiger 36 och ofta stiger till både 38 och 40 timmar, vartill kommer ett hemarbete med skoluppgifter, som kräver dryg tid. En riktigare avvägning av förhållandet mellan lärares och elevers arbetsbörda i våra skolor är en alljämt aktuell nödvändighet och innesluter givetvis även frågan, huruvida skolförfattningarnas bestämmelser angående ett fixerat maximalt antal timmar för lärartjänstgöring i allmänhet eller i de särskilda fallen kunna anses tillfredsställande. Med fasthållande av en fixerad maximigräns, torde man kunna ifrågasätta, om icke en varsam höjning därav måste påkalla övervägande med hänsyn till de tungt vägande statsekonomiska konsekvenser den beslutade omorganisationen av vårt högre skolväsen otvivelaktigt kommer att medföra. Det torde vara lätt räkna ut, vad en utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten med t. ex. en veckotimme per år och lärare skulle i detta avseende innebära. Att vissa organisationstekniska svårigheter därvid skulle inställa sig är självklart, även om de förvisso icke komma att visa sig oövervinneliga. Ett yrkande härom i anslutning till förevarande proposition framställs naturligtvis under medvetande om, att en eventuell utsträckning av tjänstgöringstiden för lärarne vid de kommunala flickskolorna icke kan undgå att återverka även i fråga om statsläroverken och de kommunala mellanskolorna. För att ett övervägande i saken må komma till stånd, tillåta vi oss emellertid hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116 i vad den avser ett fastställande av de av departementschefen föreslagna villkor och bestämmelser ifråga om lärarnes tjänstgöringsskyldighet vid de kommunala flickskolorna, måtte besluta, att för ämneslärare med full tjänstgöring stadgas en tjänstgöringsskyldighet av 24 till 30 veckotimmar.

Stockholm den 21 mars 1928.

Karl Sandegård.

N. S. Norling.

I motionens syfte instämma:

Martin Kropp.

Ernst Åström.

Torsten Ström.

Carl Eriksson.

Per Norin.

G. W. Hansson.

John Sandén.
